

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Maioritate Et Obedientia. Titvlvs XXXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

...dno, sed amore recte regendi debet cum salubriter vifitare, sic ex-
cessu delinquens quantum potest corrigendo, ne revelet: sic
inreparis ne confundat. Quia cum iuxta sapientis editum se-
creti fit arguendus amicus, amicitia legem violare videtur, secon-
do palam arguit increpando.]

CAP. XVIII

Lex diocesana, & lex jurisdictionis, sunt diversae: unde res ju-
dicata in una, non obstat agent in alia.

Idem Episcopo Bojacen. a & Archidiacono
Rothomagen. b

Dilectus filius Abbas monasterii c Rothomagen. no-
bis exposuit, quod tertia pars emendarum, quas ho-
mines quinque parocciarum profuis excessibus solvere
compelluntur, ad suam spectant monasterium ab anti-
quo: [1 & 7.] Cumque se. me. l. Papa prae. n. vobis dede-
rit in mandatis, ut auditis hinc inde propositis, causam re-
mitteretis ad eum sufficienter instructam: dictus Episcopus
processum vestrum diutius impedivit occasione cuius-
dam sententiae, quae super quibusdam ecclesiis, quoad
legem diocesanam promulgata extitit pro eodem. Un-
de praefatus Abbas nobis humiliter supplicavit, ut cum
citatio, causarum examinatio, & decisio d, ac emendae ad
legem jurisdictionis pertinere noscantur non fineremus
sententiae memoratae preteritum negotii processum ulterius
impediri. Cum igitur praedicta de lege jurisdictionis
causant, mandamus quatenus huiusmodi sententia non
obstante, procedatis in negotio iuxta traditam vobis for-
mam.

[1. Et quae inter ipsos homines orta ecclesiastica questione cita-
tio ad eundem, sed examinatio & decisio questionum ad ven. f. n. Ve-
nerem. Episcopum, & ipsam Abbatem pertinent, in communi.]

CAP. XIX.

Per rescriptum, quae Papa mandat ordinario, ut corrigat clericos
sue diocesis, non datur ei jurisdictionis super exemptos.

Gregorius IX. Episcopo Suan.

Grave gerimus e, quod cum in ecclesiam sanctae
Mariae de Orbicello, & quasdam alias f existentes
in tua diocesi ad monasterium sancti Anastasii de urbe
spectantes nullam jurisdictionem habeas ordinariam, aut
etiam delegatam g, occasione literarum nostrarum, quas
super correctione clericorum tibi transmissimus, in eas in-
terdicti, ac in clericos earundem suspensionis sententias pro-
mulgasti: quamquam Abbas ejusdem monasterii eos
corrigere sit paratus: & infra. Mandamus quatenus si
est ita, prudenter corrigens per te ipsum, quae minus pro-
vide attentatis, praedictas sententias sine difficultate re-
laxas.

CAP. XX.

Oedimarius cui competit absolute ab excommunicatione, potest
etiam absolute eadem demandare.

Idem.

His, quibus h ex officio in certis casibus competit il-
los absolovere, qui pro violenta manuum injectione
incidunt in canonem sententiae promulgatae, licet aliis hu-
jusmodi absolutionem committere, cum viderint expe-
dire.]

DE OFFICIO IUDICIS.

TITVLVS XXXI.

CAP. I.

Ad officium iudicis etiam delegati, spectat providere advoca-
tum parit, quae non potest habere, & potest dare domesticum.

a al. Brecenti. b Abbati de Sagunt. c al. Voveren.
d. deusis carum. e In pluribus antiquis: quod cum in S.
Mariae de Orbicello & quasdam alias ecclesias existentes in tua, & c.
f. ecclesia. g. Quia hodie postquam Episcopi circa visitandos &
corrigendos monachos, statuit Trident. concil. sess. 21. de reform. cap. 8.
h. Com. Trident. sess. 24. de casibus reserv. & sess. 24. de reform.
cap. 6.

Honorius tertius Archiepiscopo sancti Leonardi, &
Abbati Salernitano. a

EX literis vestris accepimus, quod cum causam, quae
inter Abbatem & conventum Fossae Nova ex
parte una, & Abbatem & conventum monasterii b
Canen. ex altera, super quibusdam possessionibus mo-
nasterii sancti Petri de c Almphia vertebatur: [1 & 7.]
Quia pars praedicti monasterii proposuit, quod habere
non poterat advocatum vestrum, super hoc d imploran-
do officium, tu frater Archiepiscopo eidem de magistro R.
clerico tuo ad exhibendum in causa ipsa patrocinium
providisti. Verum frater S. Can. monachus proposuit in
praedictum ejusdem monasterii factum esse, eo quod
dictus R. clericus domesticus tuus erat: & infra. Man-
damus quatenus hoc non obstante in negotio ipso (ra-
tione e pravia) procedatis.

[1. Quae Bo. me. fr. Sylvester monachus Fossae Nova cum idem
S. Petri monasterium visitasset eisdem Abbati & conventus Cano-
nens vendidit in eisdem monasterii S. Petri praedictum & grava-
men, vobis duximus committendum.]

CAP. II.

Cum imploratur officium nobile, sit litis contestatio secus in mer-
cenario.

Gregorius nonus.

Iudicis officium ubicunque pro actione f proponitur,
veluti cum restituito in integrum principaliter postula-
tur, litis contestationem exposcit: alias ante & post ingres-
sum g causa potest ad hoc finelitis contestatione haberi
recurrus.

DE MAIORITATE ET OBEDIEN-
TIA.

TITVLVS XXXIII.

CAP. I.

Primus ordinatus, ceteris paribus, prior & major habendus est.

Gregorius Augustino Anglorum
Episcopo. h

Um i certum: [1 & 7.] Sit honoris ista distin-
ctio, ut ipse prior & major habeatur, qui prius
fuerit ordinatus communitatis k consilio, & con-
cordi actione. l

[1. Sit pro omnipotenti Deo laborantibus ineffabilia aeterni re-
gni praemia reservari, nobis tamen eum necesse est honorum beneficia
tribuere, ut in spiritali operis studio ex remuneratione valeant mul-
tiplicius insudare, & c. extitit prelixa & impressa inter opera Gre-
gorii h.]

CAP. II.

Veniens contra decretum vel constitutionem Episcopi, debet ex-
communicari.

Idem.

Siquis venerit m contra decretam Episcopi, ab eccle-
sia abiciatur. In lib. Reg. legitur: Qui non obedi-
erit principi, morte moriatur. Et in concilio Agathen.
[n. quod] anathematizetur.

a In duobus vetustissimis codicibus ita: Archiep. Salernitano
& Abbati S. Leonardi: in ceteris, Archiepiscopo S. Leonardi Ab-
bati Salern. b Canonensis Salontana dioc. al. Cavenfis. aliter
Savvenfis. c Almphia, al. Almphia, al. Amalfia. d Quia
importet hac clausula Bart. in l. Titia amico. De auv. & arg. leg.
e Parenthesi inclusa, desunt in vultu manuscr. f Id est, vel
actio desicit. g Id est, sub post litem contestatam, vel postquam
est in causis conclusum. h lib. 12. epist. 15. i Cap. 1. ord. tit.
m 1. comp. & post. concil. Trid. sub Alex. 3. p. 44. c. 1. k al. cum
unitatis. l Vide Honorius, ff. de decur. m Cap. 3. & 4. cod.
tit. in 7. compil. Emich. l. 1. cap. 23. l. 100 p. 16. cap. 24. l. Reg. 13. Deur. 17.
n m.

libere
alibus
os or-
etatio-
erum-
injuri-
arum.
subja-
bu E-
edicti
s ep-
illis e-
um-
onem
que
gob-
tella-
ura-
ur in
ofam
chio-
em-
fili-
um
ceta-
enda
rati
mor-
cum
ionis
itati-
s ex-
one-
ecce-
retet
con-
cha-
dic-
inde-
erum,
rove-
alates
e fit
reli-
rodio-
pater
liber-
honor-
que pro-
su fut
aliqui
lib. h.
re de
i com-
me, p.

CAP. III.

Clericus administratione carens, non tenetur ad iuramentum obedientie, vel ad faciendum scripturam super ea.

Leo Papa. a

Ligeatur b in literis tuis, quod frater Atticus e chartulam de obedientia sponcione conscripserat, in qua signum predebatur injuria. Non enim necessarium fuerat, ut d obligaretur scripto, qui obedientiam suam, ipso jam voluntarii aduentus officio comprobabat.

CAP. IV.

Ab omnibus de diacesi obediendum est Episcopo. Clemens Papa III. e

Omnis f princeps terre, & ceteros homines Episcopis obedire, beatus Petrus precipiebat.

CAP. V.

Non obediens canonici instituti, incurrere inobedientia notam, id est, infamiam.

Innocentius III. capitulo Herbipolen.

Illud Dominus in g beato Petro [1 & 7.] Cum spiritualia sint temporalibus digniora, h & obedientia melior sit quam victima, & auctore magis, quam aditem arietem offerre: non debuerat Hildelemensis Episcopus pro temporali commodo inobedientia notam incurere, & Apostolicis iussionibus contraire.

[1. Vene. fr. n. quondam Hildelem. Episcopus, Imperialis aula cancellarius, non attendens quia multa sunt que prater specialem auctoritatem sed. Apost. de iure non possent nec deberent imponi ab aliquibus attentari, ut pote cessiones & translationes Episcoporum, & alia que nota sunt vobis, licentia nostra non solum non obtenta, non petita, sed nec etiam postulata, ecclesia Hildelem relicta, Herbipolensem ecclesiam occupavit. Munitiones autem & oppida Herbipolensis ecclesia in utilitatem ipsius se asseruit tenuisse, ne si ad alias manus forsitan devenisset, non essent qui postmodum liberarent. Sed.]

CAP. VI.

Imperium non preest sacerdotio, sed subest, & ei obedire tenetur. Vel sic: Episcopus non debet subesse principibus, sed preesse. h. d. & est multum allegabile.

Idem illustrissimo Constantinopolitano Imperatori.

Sollicita benignitatis affectu: [1 & 7.] Mirata est Imperialis sublimitas, quod te nisi fuimus in nostris literis increpare. Huic autem tux admirationi non causam, sed occasionem prabuit, quod legisti beatum Petrum Apostolorum principem sic scripisse: Subditi estote omni humane creature propter Deum, sive Regi tanquam precellenti, sive ducibus, tanquam ab eo milis, ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum: [2 & infra.] Verum si personam loquentis, & eorum ad quos loquebatur, ac vim locutionis diligentius attendisses, scribentis non expressisses taliter intellectum. Scribebat enim Apostolus subditis suis, & eos ad humilitatis meritum provocabat. nam si per hoc quod dixit k, Subditi estote: sacerdotibus voluit imponere jugum subiectionis, & eis pralationis auctoritatem l asserre, quibus eos subiectos esse monebat, sequeretur ex hoc etiam, quod servus quilibet in sacerdotes imperium accepisset, cum dicatur, Omni humane creature. Quod autem sequitur, Regi tanquam precellenti, non negamus quin m precellat impera-

a Epist. 22. Anast. Episcop. Thessalonicensi. b Cap. 2. eod. tit. in 1. comp. c Articus. d quod. e In vetustioribus ita: Clemens Papa. f Burch. l. 1. c. 124. lvo p. 5. ca. 224. & c. 5. eod. tit. in 1. compilat. i In aliis, omni princeps. &c. g Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. h Facit lex, innovatione. & ibid. Barb. C. de sac. eccl. i Ca. 2. eod. tit. in 3. compil. k dicit. l In quibusdam impressis, auferre, & male ut ex se se constat. m precedat.

tor in temporalibus a illos duntaxat, qui ab eo b suscipiunt temporalia: sed Pontifex in spiritualibus antecellit: quae tanto sunt temporalibus digniora, quanto anima praefertur c corpori: licet non simpliciter dictum fuerit, subditi estote: sed additum fuit, d propter Deum: nec pure sit subscriptum, Regi precellenti: sed interpositum, forsitan non sine causa, tanquam. Quod autem sequitur, ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, intelligendum non est, quod Rex vel Imperator super bonos & malos gladii accepit potestatem, sed in eos solummodo, qui utentes gladio ejus sunt jurisdictioni commissi: [3 & 7.] Potuisses autem prerogativam sacerdotii ex eo potius intelligere, quod dictum est, non a quolibet, sed a Deo: non Regi, sed sacerdoti: non e de regia stirpe, sed de sacerdotali prosapia descendenti, de sacerdotibus videlicet, qui erant in Anathot: f Ecce constitui te super gentes & regna, ut evellas & dissepes, aedifices & plantes: [4 & 7.] Praterea nosse debueras, quod fecit Deus duo magna g luminaria in firmamento caeli: luminare majus, ut praeseret diei: & luminare minus, ut praeseret nocti: utrumque magnum, sed alterum majus. Ad firmamentum igitur caeli, hoc est universalis ecclesiae, fecit Deus duo magna luminaria, id est, duas instituit dignitates, quae sunt pontificalis auctoritas, & regalis potestas. Sed illa, quae praestit diebus, id est, spiritualibus, major est: quae vero carnalibus, minor: ut quanta est inter solem & lunam, tanta inter Pontifices & Reges differentia cognoscatur. Haec autem si praeponderaret Imperatoria celsitudo, non faceret, aut permitteret Constantinopolitanum Patriarcham, magnum quidem & honorabile membrum ecclesiae, iuxta scabellum pedum suorum in sinistra parte sedere: cum alii Reges, Principes, Archiepiscopi & Episcopi suis (sicut debent) reverenter assurgant, & eis iuxta se venerabilem sedem assignent: [5 & 7.] Nos autem eum non increpando scripserimus, potuissimus tamen rationabiliter increpare: [6 & 7.] Nobis autem in B. Petro sunt oves Christi commissa, dicente Domino: Pasce oves meas: non h distinguens inter has oves & alias: ut alienum a suo demontaret ovili, qui Petrum & successores ipsius magistros non recognosceret & pastores: ut illud tanquam notissimum omittamus, quod Dominus dixit ad Petrum, & in Petro dixit ad successores ipsius: Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis, &c. nihil excipiens, qui dixit: Quodcunque: [7 & 7.] Vtrum autem k Imperatoriam excellentiam ad bonum & utile per literas nostras duxerimus invitandam, utrum tibi iuxta suggerimus & honesta, tua [sollicitudo] discernas: cum non nisi ad utilitatem ecclesiae & terra Hierosolymitanæ subsidium, nos te meminimus invitasse.

[1. Recepius literas, quas per dil. fil. n. Archid. Duracium, vobis providum & discretum, & fidelem, Imperiali vobis excellentia destinavit: per quas intelleximus, quod litteras quas per dil. fil. capellanus I. tunc Apost. sed. legatum tibi transmissimus, Imperatoris presentate fuerant & perleis.]

[2. Volens enim, de quo nos rationabiliter admiramus, Imperatoria celsitudo per hoc & alia qua induxit, imperium sacerdotio dignitate ac potestate praefere, ex auct. premissa voluit triplex trahere argumentum. Primum ex eo quod legitur, Subditi estote. Secundum ex eo quod sequitur, Regi tanquam pre-

a illis. b recipiunt. c I sancimus. C. de Episcop. & cler. d Verbum, fuit, deest in antiquis. e al. nec. f Hist. 2. g Genes. 1. Psal. 135. h In extrav. canonam sanctam. tit. de majoritate & obed. Ioan. 21. i Vide l. 1. ff. de al. judic. & Legum prohibet. cum similib. ff. de postul. Matth. 16. k In C. Bar. Verum autem imperatoriam excellentiam ad bonum & utile per nostras litteras duximus invitandam. Vtrum igitur tibi iuxta suggerimus, &c.

cellentis.

cedenti. Tertium ex eo quod est subsequenter ad junctum, ad vindictam malefactorum, laudem vero honorum: per primum subesse sacerdotum: per secundum Imperium praeminere: per tertium Imperatorem tam in sacerdotem quam in laicos jurisdictionem, imò etiam gladii potestatem accepisse praesentem. Cum enim & boni quidam sine sacerdotibus, & quidam eorum malefactores existant, ut qui secundum Apostolum gladium portant ad vindictam malefactorum, laudem vero honorum. Imò malefacientes Presbyteros & eorum excessus praesumptos potest ultro gladio vindicare, cum inter Presbyteros & alios Apostolus non distinguat.]

[3] Juxta quod veritas ait: omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt: non enim debet nec potest quisquam alterum servum judicare, cum servus secundum Apostolum, domino suo stet aut cadat. At id etiam induxisti quod licet Moyses & Aaron sacerdotum dignitate secundum carnem fratres existerint: Moyses tamen princeps populi, Aaron sacerdoti potestate praerat, & Iesu sacerdos eius imperium in sacerdotem accepit. David quoque Rex Abiatar Pontifici praeminerebat. Caterum licet Moyses dux populi fuerit, fuit & sacerdos, qui Aaron in sacerdotem unxit, & cui Propheta sacerdotium recognoscens, Moyses (inquit) & Aaron in sacerdotibus eius. Quod verò de Iesu Benjamin eum commendans, praetorem eius scripsisti, magis secundum spiritum, quam secundum litteram debet intelligi, quia secundum Apostolum littera occidit, spiritus autem vivificat: pro eo quod ipse veri Iesu figuram exprimit, qui populum suum in terram promissionis induxit. David etiam quamvis regni diademata obtineret, Abiatar sacerdoti non tam ex dignitate regis, quam auctoritate Prophetica imperabat. Verum quicquid olim fuerit in veteri testamento, nunc aliud est in novo, ex quo Christus factus est sacerdos in aeternum, secundum ordinem Melchisedech, qui se non ut Rex, sed ut sacerdos in ara crucis hostiam obtulit Deo Patri, per quem genus redemit humanum, circa illum praecipue qui successores est Petri, Apostoli & Vicarius Iesu Christi.

[4] Virtutes. Dicitur etiam in divina lege, diu non detrahes, & principem populi tui non maledices, quos sacerdotes regibus anteponebat: Ipsi Deo & alios principes appellavit.

[5] Nam & piissimus Constantinus quantum honoris exhibuit sacerdotibus, tua fides crediturus, discretio non ignorat.]

[6] Cum B. Paulus Apostolus Episcopum instituens ad Timotheum scripsisse legatur: Prædica verbum, in ista oportune, importune, argue, obsecra, increpa: & in omni patientia & doctrina. Non enim ei iustum debet esse legatum, sed pater debet ad omnes: ne secundum Propheticum verbum simus canes latrare non valentes. Vide correctio nostra tibi non debet esse molesta, sed magis accepta, quia Pater filium quem diligit, corrigit, & Deus quos amat, arguit, & castigat. Debitum igitur pastoralis officii exequimur cum obsecramus, arguimus, quando increpamus, & non solum altos, sed Imperatores & reges oportune, & importune: & ad ea studemus adducere quae divina sunt placita majestati.]

[7] Solvitur super terram. e. f. & c. nihil excipiens qui dixit quodammodo. Verum his duntaxat insisteri volumus, ne vel contendere videamur, vel in huiusmodi gloriarum, cum si gloriarum expedit, non in honore, sed in emere, non in magnitudine, sed in sollicitudine sit potius gloriantium, cum & Apostolus in infirmitatibus gloriatur. Nemo enim esse scriptum: Omnis qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. & iterum: Quanto major es, humiliata tem omnibus, & alibi. Deus superbus resistit, humilibus autem dat gratiam. Propter quod exaltationem nostram in humilitate primus, & humilitatem exaltationem maximam reputavius. Unde nos etiam servos non solum Dei, sed etiam servorum Dei nos esse scribitur, & fateatur, & tam sapientibus, quam insipientibus secundum Apostolum debitores sumus.]

CAP. VII.

Ordinatus per Papam, non per hoc existimus à jurisdictione sui Episcopi.

Idem Episcopo Floren.

Pertuas a nobis literas: [1 & 7.] Postulasti per sedis Apostolica oraculum edoceri, utrum quis per ordinem subdiaconatus à Romano Pontifice susceptum, à debita tibi reverentia subtrahatur. Ad quod breviter respondemus, quòd etsi decens sit, ut illis quantum convenit à te inter alios tibi subditos deferatur, quos benignitas Apostolica collatione ipsius ordinis honoravit, per eam tamen ab obedientia, quam alias tibi debent, minime absolventur.

[1] Intimasti, quòd cum aliqui ecclesie Rom. Subdiaconi praelationes in tua diocesi assequuntur, pro quibus tibi debent obedientiam exhibere, si quando exigente iustitia te contigerit exercere, in primis ecclesiasticam disciplinam, illi subdiaconatus privilegium allegantes, ad ea se afferant non teneri ad executionem sententiae: ac si per huiusmodi subdiaconatus officium ab obedientia qua tibi tenentur, ratione obtinet beneficii sint exempti. Super quo.]

CAP. VIII.

Quando de obedientia vel subiectione agitur, nihil attentari debet in praedictum rei, vel possessori non citati.

Idem Constantinopolitano Patriarcha.

Inter b quatuor: [1 & 7.] Petitionem e contra ecclesias, quas tibi subijci postulabas, quae prius quam Constantinopolis civitas caperetur, Constantinopolitano Patriarchae minime respondebant: duplici ratione non duximus admittendam. Iuris namque ratio postulat, ut in eorum praedictum, quibus eadem ecclesiae sunt subiectae nihil ordinem de ipsis, cum nec citati sint, nec convicti, nec per contumaciam se absentent: & infra. Super obedientia verò, quam ut tibi impendi faceremus ab Archiepiscopo, & Episcopis regni Cypri similiter postulasti, ferè idem duximus respondendum, cum & ipsi ante tuam promotionem fuerint d exempti, quando videlicet Constantinopolis ecclesia erat inobediens & rebellis: & in eorum absentia & circa statum eorum non debuimus f aliquid immutare. Iustitiam tamen non negabimus tibi, cum eam duxeris postulandam.

[1] Animalia qua in medio sedis & circuitu ejus describuntur ab Ezechiele, facies Aquila super ipsorum quatuor memoratur, quia inter quatuor patriarchales ecclesias, Antiochenam, Alexandrinam, Hierosolymitanam, Constantinopolitanam, quae per animalia supradicta significantur, quas Apostolus sedes in medio habens, quas filias amplectitur spirituales, cui eadem quasi in circuitu famula obsequentes, ipsa Constantinopol. post Apostol. sedem excellentia praeminet dignitatis, ad cuius exaltationem tanto libentius aspiramus, quanto ipsam honorabilium membrum sacrosanctae Rom. ecclesiae arctius amplexantes ipsius auxilio temporibus istis eandem amplius noscimus indigere, ac tuas qui Domino disponente praesse dignoscis, petitiones libentius promovere disponimus, quibus non repugnat honestas, nec alius praedictum generatur: cum à nobis iniuriarum alio non debeat exoriri, à quibus iura tanquam à fonte ad ceteros derivantur: & infra. tibi duximus respondendum, concedendo, ut hi qui ecclesias suas seu beneficia possident, obedientiam tibi exhibeant, nisi forte aliqua illarum ecclesiarum ante captionem regia civitatis à jurisdictione Patriarchae legitime fuisset exempta. Subsequentem verò.]

CAP. IX.

Abbatibus & sacerdotibus, qui sunt dioecesanis Episcopis, ad ejus synodum venire, & sibi obedire compelli possunt per censuram ecclesiasticam

Idem.

Quod super g his: & infra. Abbates & sacerdotes

a Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. b Huc refer. e. inter quatuor. supra de cler. pere. & 7. de cler. non resid. & c. 4. eod. tit. in 3. compil. c. In omnibus manuscr. Petitionem qua ecclesiam tibi subijci, & c. d. existerint. e. al. contra. f. debuimus. g. Cap. 1. eod. tit. in 4. compil.

diocesana tibi lege subditos *a*, qui ad tuam synodum venire contemnunt, (dummodo *b* in ipsa synodo non ducas aliquid statuendum, quod canonicis obviet institutis) per cen. eccles. ad synodum e ipsam venire compellas: & debitam tibi obedientiam & reverentiam exhibere.

CAP. X.

Canonici regulares inobedientes Priori suo, per ipsum excommunicari possunt: & si fuerint incorrigibiles, de fratrum consortio expelli debent.

Idem sancti Stephani & sancti Proculi abbat. Bononiensi.

Cum in *d* ecclesiis sancti Victoris & S. Iohannis de Monte: & infra. Nos igitur ad reformationem earundem ecclesiarum diligentem sollicitudinem intendentes, universis canonicis dedimus in mandatis, ut priori suo in his, quae ad eum *e* pertinent, obedirent. Cumque omnes (quatuor dumtaxat exceptis) se obedire velle concorditer respondissent, praedicti quatuor se contra priorem in superbiam erigentes, licet de obedientia suo priori praestanda praestitissent juramentum corporaliter: tamen exhibitum juramenti immemores, suo priori per omnia resisterunt: & cum pro contumacia sua nequivissent ad debitam obedientiam revocari, dictus prior in eos excommunicationis sententiam promulgavit. Cum igitur praefati canonici ad Apostolicam sedem accessissent, per scripturas authenticas *g* ex multorum testimonio praetorū effecti de ipsorum contumacia certiores, recepto secundum formam ecclesiae ab eisdem corporaliter juramento, ipsis fecimus absolutionis beneficium impendi: praecipientes eis sub debito juramenti, ut ad suum claustrum, de quo exierant redeuntes, Priori suo secundum Deum devotè ac humiliter obedirent. Ideoque mandamus, quatenus praefatos canonicos, ut ad prioris sui obedientiam revertantur, per cen. eccles. compellatis: & ne de sua possint contumacia vel malitia *h* gloriari, cogatis eos (si videritis expedire) ut juramentum, quod de parendo mandatis Prioris pro absolutionis beneficio impetrando superbe negaverant, humiliter praestare procurent, alioquin eos de fratrum consortio penitus excludatis.

CAP. XI.

Presbyteri clerici capellarum subditarum titulo cardinalatus, debent cardinali obedientiam, & reliqua de quibus hic. Et vacante titulo, succedit capitulum illius ecclesiae, nisi pro bono pacis aliquid sit exemplum.

Honorius III. G. Presbytero cardinali, & capitulo sancti Laurentii in Damaso. *i*

His, quae pro ecclesia S. Laurentii in Damaso ex parte una, & capellis sibi subjectis ex altera, super scrutinio aliisque articulis *k* fuere proposita, diligenter auditis, sententiando decrevimus, ut eandem capellarum Presbyteri & clerici, cardinali, qui nunc est in ipsa ecclesia, & qui fuerint *l* per tempora, manualement obedientiam, & reverentiam, & honorificentiam omnem exhibeant, & ad ecclesiam ipsam pro scrutinio, baptismo & capitulo celebrandis, conveniant temporibus

a al. subditos. *b* Concil. Trident. sess. 7. de reform. cap. 2. e illam. *d* Cap. 2. ord. iii. in 4. compil. e al. ad Deum. & pro utraq. litera facit quod notatur supra de temp. ordin. c. ad aures. in gloss. 7. *f* al. cumq. *g* in sigillo authentico praetorum sigillatus. quod dicitur not. 7. de fid. mstr. cap. 1. & c. cum dilectus. *h* Hac 2. verba desunt in antiquis, vel malita. *i* In pluribus manuscr. habetur, Damasco, tam in titulo quam in textu, sed magis: cum sit titulus notus & valde antiquus Roma. *k* diligenter auditu, additur. *l* Et qui pro tempore fuerint.

constuetis, correctionem ipsius cardinalis recipientes humiliter, & excommunicationis, interdicti, vel suspensionis sententias, quas tulerit in eos & ecclesias eorundem, inviolabiliter observantes. Quando autem ecclesia ipsa cardinali *a* vacabit, capellani & clerici memorati, eidem ecclesiae reverenter exhibeant omnia supradicta: excepto, quod de correctione, & excommunicatione, & suspensione ipsorum pro bono pacis nostra providentia reservamus.

CAP. XII.

Licet abbatissa subditis excommunicare non possit, ipsi tamen sibi obedire tenentur.

Idem Abbati S. Michaelis Abradensis diocesis.

Dilecta filia in Christo abbatissa de Bubrigen. *b* transmissa nobis petitione monstravit, quod cum ipsa plerunque canonicas suas, & clericos suae jurisdictioni subiectos, propter inobedientias & culpas eorum officio beneficioque suspendat, iidem confisi ex eo, quod eadem abbatissa excommunicare eos non potest, suspensionem huiusmodi non observant, propter quod ipsorum excessus remanent incorrecti. Quocirca mandamus, quatenus dictas canonicas & clericos, ut abbatissae praestent obedientiam & reverentiam debitam impendentes, eius salubria monita & mandata observent, ecclesiastica censura compellas. *c*

CAP. XIII.

Si Metropolitanus a suffraganeo juramentum exigat ultra formam statutam a canone, in eo, quod est ultra, suffraganeus non tenetur.

Gregorius IX. Patriarcha Grandensi.

Dilecti filii Archiepiscopi & capitulum Castellanae. cum ad nos querimoniam detulerunt, quod cum a Castellana Episcopo exigeret juramentum praeter formam canonicam, quam ceteri suffraganei metropolitanis suis consueverat praestare, iidem conspicientes ex hoc ecclesiae suae praedicti generari ad sedem Apostolicam appellari: & infra. Cum igitur non deceat alii te fecisse, quod ab alio fieri tibi nolles: mandamus, quatenus contentus forma canonica, quam nos a Coepiscopis nostris nobis immediate subiectis recipimus, a nil amplius a Castellana Episcopo obtentu alicujus consuetudinis exigas praetextu praestiti *e* juramenti: sciens nos eundem Episcopum ab huiusmodi juramento, quo ad alios articulos absolvisti, vel denunciasti potius, non teneri.

CAP. XIV.

Vacante episcopatu, Capitulum confirmat & infirmat electiones.

Idem priori fratrum predicarum, & Archidiacono Rhegini.

Cum olim causa: & infra. Quocirca mandamus, quatenus licet conventus monasterii sancti Salvatoris Messanen. sint ipso *f* iure hac vice eligendi potestate privati: de gratia tamen eligendi seu postulandi detis ipsis auctoritate nostra liberam facultatem. Mandantes eisdem, ut cum ecclesia Messan. vacet ad praesens, electionem suam confirmandam, prout de iure fuerit, vel etiam infirmandam, praesentetur capitulo Messanen.

CAP. XV.

Qui major est ordine, licet in ecclesia posterius receptus, in loco & portione praefertur. h. d. secundum veram lect.

a vacaverit. *b* al. Lumburgensis al. Neburg. al. Quodeburg. *c* Vide l. a. d. v. P. de re. jud. *d* Vide l. 1. c. de sum. tri. & fid. cath. & l. 1. de emen. libe. *e* praeterito. *f* Ipso iure hac vice eligendi seu postulandi privati. *Idem*

Idem Archiepiscopo sancta Maria majoris de urbe.

Statuimus, a ut Presbyteri primum locum, Diaconi secundum, subdiaconitertium, & sic de reliquis obtineant ordinatum, etiam si posterius admittantur. Et qui major est ordine, etiam si postea sit receptus, & in portione percipienda potiorum esse volumus, ac minores facere servitia consuevit.

CAP. XVI.

Si reclusa sit in aliquo archidiaconatu erigatur in cathedralem, & jurisdictione archidiaconatus eximitur.

Idem Archiepiscopo Colocensi. b

Ubi inferior e superiore solvere nequeat vel ligare, d sed superior inferiorem liget regulariter & absolvat, & satis absonum videatur, ut filius potestatem habeat in parentem: miramur, quod cum tu monasterium de Cheur. constitutum in Firmiensi archidiaconatu tuae diocesis ecclesiam exeresis cathedralem, archidiaconatus Firmiensis in tantam prorupit temeritatis audaciam, ut in Episcopum ibi consecratum & ecclesiam suam jurisdictionem exercere presumat: & infra. Mandamus, quatenus praefato Archidiacono, a cujus jurisdictione dictum Episcopum denunciavimus exemptum, id districte studeas inhibere. Provisio ut si ex hoc Archidiaconi Firmien. jura laeduntur, in diocesi tua (ubi expedire videris) absque alieni juris praedictio recompensationem illi facias congruentem.

CAP. XVII.

Compositionem super jure primatiae unius solus, cujus interest, potest impedire.

Idem Lemovic. Archidiacon. & priori sancta Radogundi Praeviensis.

Humilis doctrina magistri: & infra. Mandamus, quatenus praetorum Burdegalen. provinciae in ea praesentium, & cathedralium capitulorum ejusdem, necnon & Birturicen. capituli, super provisione, quam inter Birturicen. & Burdegalen. Archiepiscopos in causa primatiae dudum faciendam, requiritis assensum, quo habito, providentiam e nostram solemniter publicetis. Si qui vero consensum praestare noluerint, vos supersedentes publicationi praedictae, districte praecipias eisdem, ut personam, si praetati fuerint, vel si alii, per procuratores idoneos, nostrum se conspectui representent, prosequuti coram nobis jus, si quod habere contentund, & satisfacturi parti alteri, si succubuerint, in expensis.

DE TREUGA ET PACE.

TITVLVS XXXIV.

CAP. I.

Statut tempora Treugarum, & penae violentium. Alexander III. in concilio Lateranensi. f

Treugas g, a quarta feria post occasum Solis, usque ad secundam feriam [in ortu] Solis, ab adventu Domini, usque ad octavas Epiphaniae, & a septuagesima usque ad octavas Paschae, ab omnibus inviolabiliter observari praecipimus. Si quis autem treugam frangere praesumpserit, post tertiam admonitionem, si non satisfecerit, suus Episcopus sententiam excommunicationis dicet, [in eum] & scriptam vicinis Episcopis adnunciet, quorum nullus excommunicatum in communione recipiat, imo [scriptam sententiam]

a Ad hujus declarationem factum fuit c. ult. sup. de constit. b al. Colonensi. c potestatem. d Vide l. decurio. C. de decu. l. vii. no. in l. bonorum. ff. manda. e provisionem. f Cap. 21. At quod exeat apud me manuscriptum nunquam habentus impressum. g Cap. 1. eod. tit. in 1. compilat. & in Panorm. lib. 8. cap. 147.

quique confirmet. Si quis autem hoc violare praesumpserit, ordinis sui periculo subiaceat. Et quoniam funiculus a triplex difficile rumpitur, praecipimus ut Episcopi ad solum Deum, & [ad] salutem populis habentes respectum, omni trepidatione seposita, ad pacem firmiter tenendam, mutuum sibi consilium & auxilium praebant, neque hoc alienus amore vel odio praetermittant: Quod si quis in hoc opere trepidus inventus fuerit, damnum propriae dignitatis incurrat.

CAP. II.

Persona hic enumerata, plena securitate gaudent tempore guerra.

Idem in eodem concilio. b

Innovamus e, ut Presbyteri, monachi, conversi, peregrini, mercatores, rustici, cuntes vel redeuntes, vel in agricultura existentes, & animalia, quibus arant, & semina portant ad agrum, congrua securitate laetentur. d

DE PACTIS.

TITVLVS XXXV.

CAP. I.

Pacta quantumcumque, iuda servanda sunt. Ex concilio e Africano.

Nugonus f Episcopus dixit: [i. & infra.] Aut initio pacta, g suam [obtineant] firmitatem, aut conventus (si se non cohibuerit) ecclesiasticam sentiat disciplinam. Dixerunt universi h: pax i servetur, [pacta custodiantur.]

[i. Gravem injuriam patior, & credo dolere sanctitatem vestram injuriam meam, & computare communem injuriam. Oportet ut Episcopi, cum se praesentaret, pactum meum habuit, & divisum est, quod ad se illicita imperatorum animos contra disciplinam, contra Evangelicam traditionem, contra pacem placitam. Nam si sibi contingere posse arbitrareretur, nunquam profecto in fratrem aliquem deliquisset. Unde]

CAP. II.

Conventio invalida, per consensum superioris validatur.

Gregorius. k

Quotiens l in conventionibus noster expectatur assensus, ne in dubium veniant, qua geruntur, ratiabilitate eas debet pro securitate partium solidare.

CAP. III.

Judex debet studiose agere, ut promissa adimpleantur.

Idem Ianuario Episcopo Caralitano. m

Valiter n in Sardinia: [i. & j.] Studiose agendum est, ut ea, quae promittuntur, opere compleantur.

[i. Minores vel pauperes ab eis qui illis majores sunt, opprimantur, reverendissimi fratru nostri Carthaginen. Episc. atq. eminentiss. filii n. Innocentii praef. epistola testantur, a quibus ut quae nobis scripta sunt noverit, ipsarum vobis epistolarum exemplaria providemus transmittenda. Et ideo quia ea quae vobis petenda sunt, offeruntur.]

CAP. IV.

Non valet pactum, per quod beneficium ecclesiasticum debet penuria resignari.

Alexander Exonen. & Viagornen. Episcopi.

Ubi pridem o s. p. clericus procurator Prioris & monachorum de Acra, & P. clericus, pro causa, quae inter eos & praedictum P. ac fratrem ejus, cujus vicem

a Psalm. 137. Eccl. c. 4. b Cap. 22. c Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. Panorm. lib. 8. c. 147. d Posterior pars hujus can. extat sub tit. de censibus. c. innovamus. e Carthaginis Africae primo, c. 12. f Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. g al. sui. h al. firmiter. i pax hic pro pace ponitur videtur. k lib. 8. epist. 60. Registrata. l Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. m lib. 8. epist. 38. n Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. o Simon. p Post concil. Lateran. p. 21. c. 2. tit. de pact. licitis & illicitis in rebus ecclesiasticis. & c. c. 4. eod. tit. in 1. compil.

